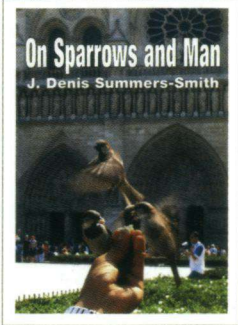

On Sparrows and Man

De bekende Britse mussenkenner Denis Summers-Smith begon naar de mussen in zijn tuin te kijken in 1947. Inmiddels op hoge leeftijd heeft hij er nog steeds niet genoeg van. Mussen blijven voor hem interessant. In de loop der jaren zijn enkele boeken over mussen van zijn hand verschenen. Het meest recente is 'On Sparrows and Man'. De titel geeft het al aan: dit boek gaat over mussen en mensen. In feite gaat het vooral

over de relatie tussen mussen en mensen. Wat betreft de mus komen dus onderwerpen ter sprake zoals het volgen van de menselijke cultuur of het leren profiteren van situaties die door invloed van de mens ontstaan zijn. Veel wordt ook beschreven over de relatie van de mens met deze vogels. In het boek staan verscheidene gedichten en afbeeldingen van mussen en mussenbehuizingen. Behalve wat foto's staan er vooral ook veel afbeeldingen van mussen uit de beeldende kunst in. Sommige van kunstenaars afkomstig uit verre landen. Hoewel het natuurlijk over vogels gaat – met name over de Huismus – is 'Sparrows and Man', niet echt een vogelboek. Wel een boek vol aardige feiten en anekdotes. Soms wordt het wel wat bizar. Zoals het stuk dat gaat over de vermeende gunstige uitwerking op seksuele gevoelens. Er zouden mensen hersenen van mussen gegeten hebben of mussen-eieren om de potentie te verhogen. Een journalist zou zelfs eens het idee geopperd hebben dat dit gebruik van mussen verantwoordelijk zou kunnen zijn voor de achteruitgang van de huismussenpopulatie in Londen! In het boek komen in de verhalen diverse beroemde mussen voor. Mussen die op een of andere manier geschiedenis schreven,

zoals de eerste mus die naar New York emigreerde en de 'Dominomus' die gewetenloos neergeschoten werd nadat het onfortuinlijke dier een rijtje dominostenen omver had laten vallen. Een zeer leesbaar boek. Van harte aanbevolen aan alle 'mussofielen'.

Summers-Smith, J.D. (2006): Om Sparrows and Man – A Love-Hate Relationship. Gebonden. 112 bladzijden. 22 x 15,5 cm. ISBN 0-9525383-2-6. Uitgegeven in eigen beheer door J. Denis Summers-Smith, Guisborough, Cleveland. Te bestellen via: <http://www.nhbs.com>. Prijs circa € 23,00.

RAK

De Graspieper digitaal

Op 10 november 2007 overhandigde voorzitter Jan van de Ben van de Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN) de cd 'De Graspieper digitaal' aan Marc Argeloo van Vogelbescherming Nederland. Op de welkomstpagina lezen wij: 'De Graspieper digitaal bevat alle ornithologische artikelen die tussen 1961 en 2001 in de Noord-Hollandse vogeltijdschriften De Pieper en De Graspieper gepubliceerd zijn'. Dat het eerste nummer van 'De Pieper' verscheen in februari 1962 is de redactie kennelijk ontgaan. Er is voor gekozen om de veertig mededelingen die het bestuur van Vogelwerkgroep 'Noordhollands Noorderkwartier' uitgaf, niet op te nemen. De eerste mededeling is van juni 1960. De naam van de vogelwerkgroep was al gekozen en er was een voorlopige doelstelling geformuleerd. Men kon zich voor f 2,50 als lid opgeven. De in 1990 overleden A.L.J. van IJzendoorn was de eerste voorzitter. Van dat eerste uur was secretaris Rob Monsees aanwezig bij de uitreiking van de cd. Uit historisch oogpunt hadden de mededelingen opgenomen dienen te worden. In de eerste mededeling staat bijvoorbeeld dat er 'een Wouwaap gehoord was in het riet van het Wieringerrandkanaal'. Zo zullen er voor de vele vogelwerkgroepen die Noord-

Holland rijk is, in deze mededelingen zaken staan die de moeite waard zijn. De samenstellers geven in het historisch overzicht een goed beeld van de ontwikkelingen van de vogelwerkgroep tot 1980. Toen waren er in Noord-Holland verscheidene vogelwerkgroepen binnen het gebied van Noordhollands Noorderkwartier: Vogelwerkgroep Niedorp (1973) en de KNNV-Vogelwerkgroep Wieringen en Wieringermeer (in 1973 als Vogelwacht Wieringermeer begonnen en in 1978 omgevormd tot een KNNV-vogelwerkgroep). In 1983 is de laatste vogelwerkgroep opgegaan in de Natuur- en Milieuvereniging Wierhaven (deze is in 2004 omgedoopt tot Natuurvereniging Wierhaven). Naast genoemde vogelwerkgroepen kenden wij de Vogelwerkgroep Amsterdam, Vogelwerkgroep 't Gooi, Vogelwacht Zaanstreek en enkele groepjes vogelaars die samen in ongeorganiseerd verband aan bescherming en studie deden. De Pieper werd vanaf 1981 opgevolgd door 'De Graspieper'. Hierin werden de resultaten van telling en andere activiteiten op ornithologisch gebied opgenomen. Dit duurde tot 2001, waarna het blad werd opgeheven en 'Duin en Dijk' in een fraaie vormgeving door het Noord-Hollands Landschap werd uitgegeven. En zo ontstond er in 41 jaar tijd een enorme bron aan informatie die niet alleen voor Noord-Holland van belang is, maar zeker ook voor de ontwikkelingen op ornithologisch gebied in Nederland en mogelijk daar buiten. Om het zoeken in deze bron gemakkelijk te maken is er een goed systeem gevonden, waarbij bijvoorbeeld naamsveranderingen van vogelsoorten geen problemen opleveren. Er zijn vijf categorieën om in te zoeken: vogelsoorten, vogelgroepen, ornithologische categorieën, auteurs en gebieden. Dit maakt het vinden van zaken eenvoudig. Er is een alfabetische lijst met auteurs die naast het zoekprogramma functioneert. Er hebben zich in de loop der jaren velen actief beziggehouden met het onderzoek van vogels in Noord-Holland. Veel van die zaken zijn als artikel opgenomen in één van de twee genoemde tijdschriften. Daarbij is een goede redactie van belang en er waren vele goede redactieleden. Ik wil er slechts één noemen: Wim Ruiten-

beek. Hij is de bescheidenheid zelf, maar hij heeft ervoor gezorgd dat wij de studie en bescherming van vogels kunnen traceren in Noord-Holland. Daarvan profiteren organisaties als Vogelbescherming, Sovon en natuurlijk u als aanstaande publicist, geïnteresseerde lezer en ook ikzelf als eerste voorzitter van SVN.

De cd is alleen te bestellen bij Stichting uitgeverij SVN te Uitgeest door het overmaken van € 7,20 (inclusief verzendkosten) op rek.nr: 67.83.63.501, onder vermelding cd de graspieper. Meer informatie over deze uitgave kunt u krijgen via: Ben Pronk, West 11a, 1633 JA Avenhorn, mobiel: 06-51424803; e-mail: bdmpronk@hotmail.com

PCM

De moerassen van Irak

Het is niet uitsluitend miserabel nieuws dat Irak heeft te bieden. In een recent verschenen rapport vat Richard Porter samen wat sinds de val van het regime van Saddam Hussein via internationale hulpprogramma's kon worden bereikt voor de befaamde moerassen van Mesopotamië. Daarin lag – naar men veronderstelt – de oud-testamentische Hof van Eden. Deze moerassen bevatten 28 van Iraks belangrijke vogelgebieden. Het vorige regime legde bijna negentig procent van die moerassen droog. Als gevolg van de reductie van de visvangst, het wegvallen van oogsten en politieke pressie, zag het overgrote deel van de bevolking zich genoodzaakt hun woonplaatsen de rug toe te keren. Er zijn hulpprogramma's die als doel hebben te helpen de ecologische en sociaal-culturele waarden van de moerassen te restaureren. Het ziet er naar uit dat daarbij successen zijn geboekt, want inmiddels kreeg het water weer toegang tot 40% van de wetlands en de zogenaamde 'moerasarabieren' zijn nu aan het terugkeren.

De uiteindelijke in de Perzische Golf uitmondende Eufraat en Tigris leveren het water aan voor de bewuste moerassen. Het gaat om het grootste wetland van het Midden-Oosten. Het gebied is van vitaal belang voor miljoenen watervogels die er gebruik van maken als doortrek- en overwinteringsgebied. BirdLife International vlast erop dat er nog Dunbekwulpen kunnen overwinteren. Het oorspronke-

lijk 9000 km² metende moerasgebied herbergt bovendien drie endemen of bijna-endemen, te weten: de Basrakarekiet, de Iraakse Babbelaar en de Zijdestaart. Van de oorspronkelijke omvang resteerde in 2003 – het jaar waarin de restauratie aanving – slechts 759 km².

Ondanks alle malheur in het land kwam het tot de oprichting van een nongouvernementele natuurbeschermingsorganisatie, die de naam kreeg Nature Iraq. Onder leiding van Richard Porter trainde BirdLifebiologen die de taak op zich namen te onderzoeken hoe het er in de moerassen van Mesopotamië voorstond. Met financiële steun uit Canada vonden die trainingen plaats in Syrië en Jordanië. Twintig personen namen eraan deel. Sinds 2005 hadden zes onderzoeken plaats in de moerassen van Zuid-Irak, drie 's zomers en drie 's winters. Het is niet verwonderlijk dat de onderzoekers onder andere omstandigheden bezig waren dan wij gewend zijn langs de telroutes in onze natie. Maar zij hadden wel succes! Ruim 160 vogelsoorten werden vastgesteld, waaronder Witkopeend, Marmereend, Witoogend, Bastaardarend en Keizerarend. Daaronder was ook de Grutto, een soort die thans door BirdLife wordt beschouwd als 'bijna bedreigd', een rangschikking waaraan de gang van zaken in Nederland niet vreemd zal zijn. Moedgevend waren ook de behoorlijke populaties Basrakarekieten, de broedkolonies Dwergaalscholvers en verschillende soorten reigers.

Maar er gebeurde meer. Nature Iraq en BirdLife kwamen tot de uitgave van een 'Field Guide to the Birds of Iraq' in het Arabisch, waarin de 387 in Irak waargenomen vogelsoorten worden behandeld. Het is de eerste veldgids die in eigen taal verschijnt ten behoeve van Arabisch sprekende naties. Tekst en illustraties zijn afkomstig van het bekende 'Birds of the Middle East', van welk boek onlangs een nieuwe en bijgewerkte druk verscheen en waarvan Richard Porter co-auteur is. Op stapel staat nog een vogelboek speciaal voor de jeugd, dat zal worden uitgebracht zowel in het Arabisch als in het Koerdisch. Daarbij blijft het echter niet.

In een recente aflevering van BirdScope, het tijdschrift van 'The Cornell Lab of Ornithology', doet een in Irak gelegerde Amerikaanse militair onder de titel

'Birding Babylon' verslag van zijn (ornithologische) belevenissen in het land. Onwillekeurig moest ik even denken aan het alleszins lezenswaardige boek 'The Bird Collectors', welk boek laat zien hoezeer buiten eigen landsgrenzen opererende militairen bijdroegen aan de ornithologische kennis van streken waarin ze in de weer waren... maar dat was wel hoofdzakelijk in de negentiende eeuw. Die vogelervaringen verschenen ook in boekvorm. Titel: 'Birding Babylon: A Soldier's Journal from Iraq'. Zie ook <http://iraqfauna.wikispaces.com/>.

GLO

De Biesbosch

Het aanzien van de Biesbosch is de afgelopen decennia behoorlijk veranderd. Met name na het verdwijnen van het getij door het afsluiten van de zeegaten in 1970. Het recent verschenen fotoboek 'De Biesbosch op de kentering van het getij' is het resultaat van het samenspel van twee kenners die in het gebied rondzwierven. Huub Oome, die veel initiatieven nam voor de bekendheid en het behoud van de natuur in dit unieke zoetwaterlandschap, schreef de begeleidende teksten. Jules Witlox, pastor voor de katholieke bewoners, maakte de foto's. Hij gebruikte een kano om plekken te kunnen bereiken die anders niet toegankelijk zijn. Het resultaat is een document, waarin de natuur en de daarin werkende mensen in de periode 1950-'70 zijn vastgelegd. Het is het tijdvak waarin de kentering van het getij plaatsvond. Er was volop werk voor

vissers, rietsnijders en griendwerkers en zij krijgen daarom veel aandacht. Recreatie, nu prominent aanwezig, stond toen nog in de kinderschoenen. Verspreid door het boek duiken telkens weer in tekst en beeld vogels op. Zo broedden bijvoorbeeld zowel Grauwe, Blauwe als Bruine Kiekendief in de Biesbosch. Ook Roerdomp, Kwak, Blauwe Reigers met mussen als medebewoners in hun nesten, Waterral, Porseleinhoen en IJsvogel. Voor steltlopers op voorjaarstrek was het een eldorado. Aalscholvers waren de gebeten hond; hun nesten werden door de vissers vernietigd. Een kijkje achter de schermen wordt gegund in de bijdrage over de eendenkooi Hofmansplaat.

Op foto's komen de vogels nauwelijks aan bod en waar dit wel het geval is betreft het

vooral nestopnamen. Spetterende opnamen, tegenwoordig mogelijk door geavanceerde fotoapparatuur, konden toen nauwelijks gemaakt worden. Het geheel is een sfeerboek waarin leven en werken en de natuur ook vogelliefhebbers doet terugverlangen naar hoe het vroeger was.

Huub Oome (tekst en samenstelling) z.j. De Biesbosch op de kentering van het getij. Gebonden. 302 foto's in zwartwit en kleur. 120 bladzijden. Te bestellen door het overmaken van € 29,00 (inclusief porto) op bankrekening 5113235 ten name van H. Oome te Zundert, onder vermelding van 'Biesboschboek' en naam en adres.

DAJ